

**GRAĐANSKA
ALIJANSA**

Civic Alliance - Aleanca Qytetare

**SINDIKAT
Crne Gore
MEDIJA**

IZVJEŠTAJ

Monitoring medija - izvještavanje o ranjivim grupama

Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima

IZVJEŠTAJ ZA OKTOBAR

Podgorica, novembar 2021.

Norwegian Embassy
Belgrade

B | T | D

The Balkan Trust
for Democracy

A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

I UVOD

Građanska alijansa, u saradnji sa Sindikatom medija Crne Gore, sprovodi monitoring online medija o izvještavanju o ranjivim grupama, za potrebe projekta „Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima“.

Realizaciju projekta je finansijski podržala Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu. Na projektu su angažovani monitori: Milan Radović, Zoran Vujičić, Amina Murić i Mehdina Kašić Šutković. Podršku su nam pružile i kolege iz Sindikata medija.

Projekat „Podrška medijskim slobodama i novinarskim standardima“ je obuhvatio praćenje tekstova o ranjivim kategorijama, registrovanje govora mržnje u tekstovima ili komentarima, kao i objavu lažnih vijesti.

Tekstovi koje je Građanska alijansa pratila se odnose na ranjive grupe u koje spadaju migranti, LGBTQ, osobe sa invaliditetom, Romi i ostali manjinski narodi. Posebna pažnja je bila na komentarima kako bi se uočile reakcije koje mogu biti problematične sa stanovišta odnosa prema svima onima koje obuhvatamo pod kategorijom „ranjive grupe“.

Građanska alijansa je pratila sledeće portale: RTCG, Vijesti, CDM, Portal Analitika, Fos Media, Portal Herceg Novi, Radio Berane, Rožaje net, Portal Ulcinj, PV informer i Skala radio.

Portali su direktno povezani s društvenim mrežama i putem njih se brže i jednostavnije šire vijesti. Takođe, portali imaju veći doseg u poređenju s tradicionalnim medijima zbog rasta broja korisnika, naročito mladih. Osim portala, Građanska alijansa je pratila i njihove objave na društvenoj mreži Facebook.

II SAŽETAK

Kada je u pitanju borba protiv diskriminacije i promocija jednakosti, bitno je istaći koliko je važna uloga medija, samim tim njihov rad se ne odnosi samo na izvještavanje o aktuelnim događajima. Samim tim, izvještavanje medija mora biti adekvatno i profesionalno, a prije svega slobodno. Pored toga, mediji se moraju transparentno boriti protiv govora mržnje i netrpeljivosti.

U periodu od 01.10. do 31.10.2021. godine, Građanska alijansa je pratila pet nacionalnih i šest regionalnih portala. Praćeni portali su : CDM, RTCG, Vijesti, Portal Analitika, Fos Media, Portal Herceg Novi, PV informer, Portal Ulcinj, Skala radio, Radio Berane i Rožaje Net.

U mjesecu oktobru, monitoringom je obuhvaćeno 188 tekstova koji su u svom sadržaju ili u komentarima tretirali pitanja ranjivih grupa u koje spadaju: osobe sa invaliditetom, pripadnici LGBTQ zajednice, Romi i drugi manjinski narodi, žene i migranti. Praćeni portali nisu objavljivali lažne vijesti koje su se odnosile na pripadnike ranjivih grupa, kao ni tekstove koji sadrže elemente govora mržnje.

Od ukupno 188 analiziranih tekstova, CDM je objavio 48, Vijesti 25, Portal Analitika 52 teksta, Portal Ulcinj osam, Radio Berane četiri, portal RTCG 42 teksta i Skala radio devet. Na portalima Rožaje Net, PV informer, Portal Herceg Novi i Fos Media nije bilo tekstova koji su tretirali pripadnike ranjivih grupa u posmatranom periodu.

Novi Zakon o medijima u svojim članovima 26 i 36 kaže da su urednici dužni da komentare koji sadrže govor mržnje ili komentare koji promovišu ili pozivaju na diskriminaciju, filtriraju i obrišu. Svjesni činjenice da je komentara mnogo i da je teško ispratiti sve komentare kako na portalima, tako i na Facebook društvenoj mreži, Građanska alijansa je sve komentare koji sadrže govor mržnje ili izazivaju netrpeljivost uredno prijavila urednicima portala na kojima su registrovani.

Građanska alijansa je monitoringom utvrdila blagi pad u objavi tekstova koji se odnose na pripadnike ranjivih grupa. U septembru je monitoringom obuhvaćeno 194 teksta, dok je u oktobru bilo 188 tekstova koji su tretirali pripadnike ranjivih grupa.

Na osnovu daljeg monitoringa, obrađene tekstove smo podjelili na osnovu tretmana manjina u tri kategorije. Tretman manjina je mogao biti direktan, indirektan ili se radi o tekstovima koji ne tretiraju pitanje manjina. Tekstovi koji ne tretiraju manjine su oni tekstovi koji se uopšte nisu bavili ranjivim grupama, ali su kod čitalaca izazvali reakcije u vidu komentara koji sadrže lični stav čitalaca prema nekoj od ranjivih grupa. Direktnu grupu tekstova čine tekstovi čiji se sadržaj direktno odnosi na pripadnike ranjivih grupa, dok su i indirektnu grupu tekstova svi tekstovi koji nisu konkretno obrađivali pitanja pripadnika ranjivih grupa.

Od obrađenih 188 tekstova, 137 je bilo direktnih, 50 indirektnih i jedan tekst koji ne tretira pripadnike ranjivih grupa.

Pored tretmana pripadnika ranjivih grupa, Građanska alijansa je pratila i ton teksta. Imamo pet grupa koje opisuju ton teksta a to su: pozitivno-informativna, afirmativna, neutralna, negativna i grupa u koju su svrstani tekstovi čiji je sadržaj bilo teško odrediti.

Pozitivno-informativnih tekstova je bilo 124, afirmativnih 40, neutralnih sedam, tekstova iz grupe koju je teško odrediti bilo je 17, dok negativnih tekstova koji tretiraju pripadnike ranjivih grupa nije bilo.

Slijedi detaljnija analiza navedenih podataka.

III REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Građanska alijansa je u mjesecu oktobru monitoringom obuhvatila i analizirala 188 tekstova koji su se direktno ili indirektno odnosili na pripadnike ranjivih grupa u koje spadaju: pripadnici LGBTQ zajednice, Romi i drugi manjinski narodi, žene, osobe sa invaliditetom i migranti.

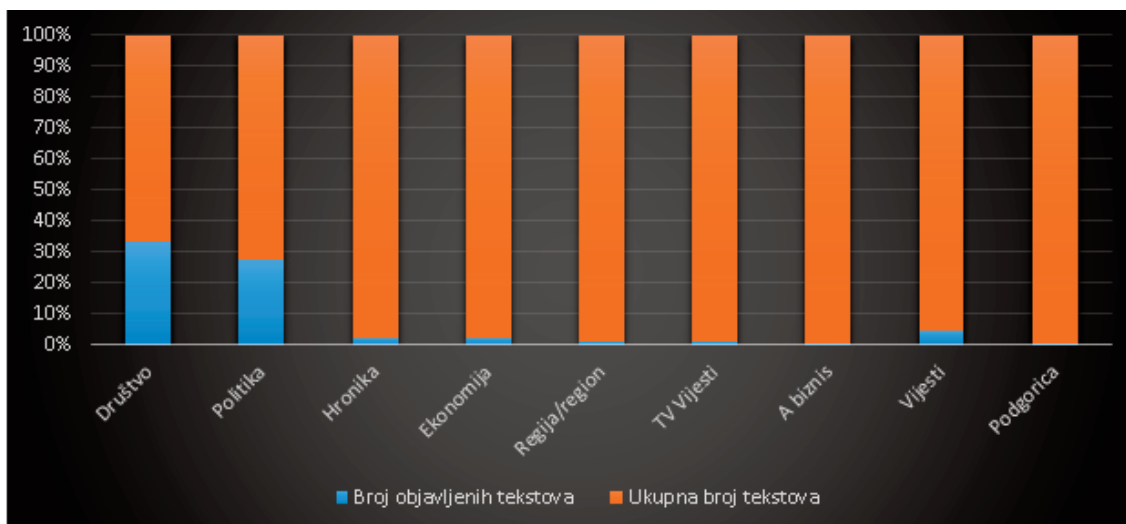
Kao što je već navedeno, tretman pripadnika manjina u tekstu je mogao biti direktan, indirektan ili da ne tretira pripadnike ranjivih grupa. U direktnu kategoriju spadaju tekstovi čiji je primarni tretman pitanje ranjivih grupa, u indirektnu kategoriju spadaju tekstove smo svrstavali one tekstove koji su u dijelu svog sadržaja bili posvećeni ranjivim grupama, dok je kategorija tekstova koji ne tretiraju manjine obuhvatala tekstove čiji su komentari sadržali negativan ton ili govor mržnje koji je upućen pripadnicima ranjivih grupa.

U tabeli koja slijedi možete vidjeti broj indirektnih, direktnih i tekstova koji ne tretiraju manjine po portalima. Kao što smo već naveli, od 188 tekstova, 137 je bilo direktnih, 50 indirektnih i jedan tekst koji u svom sadržaju ne tretira pripadnike ranjivih grupa.

	Direktni	Indirektni	Ne tretiraju
RTCG	32	10	0
Vijesti	15	10	0
CDM	35	13	0
Fos Media	0	0	0
Portal Analitika	39	12	1
PV Informer	0	0	0
Radio Berane	4	0	0
Skala Radio	5	4	0
Portal Herceg Novi	0	0	0
Rožaje Net	0	0	0
Portal Ulcinj	7	1	0

Građanska alijansa je monitoringom pratila i rubrike u kojima su objavljivani tekstovi koji se odnose na pripadnike ranjivih grupa.

Na **Grafikonu 1** je prikaz rubrika u kojima se nalaze tekstovi koji su se na direktan ili indirektan način bavili pitanjem nekog od pripadnika ranjive grupe.

Grafikon 1 – Broj objavljenih tekstova po rubrikama

Kao što **Grafikon 1** prikazuje, najviše tekstova o pripadnicima ranjivih grupa našlo se u rubrici Društvo, čak 94 teksta. U rubrici Politika objavljen je 71 tekst koji je tretirao pripadnike ranjivih grupa. Rubrike Hronika i Ekonomija su imale po četiri teksta, rubrike Regija/Region i TV Vijesti po dva teksta, rubrike A biznis i Podgorica po jedan tekst i rubrika Vijesti devet tekstova.

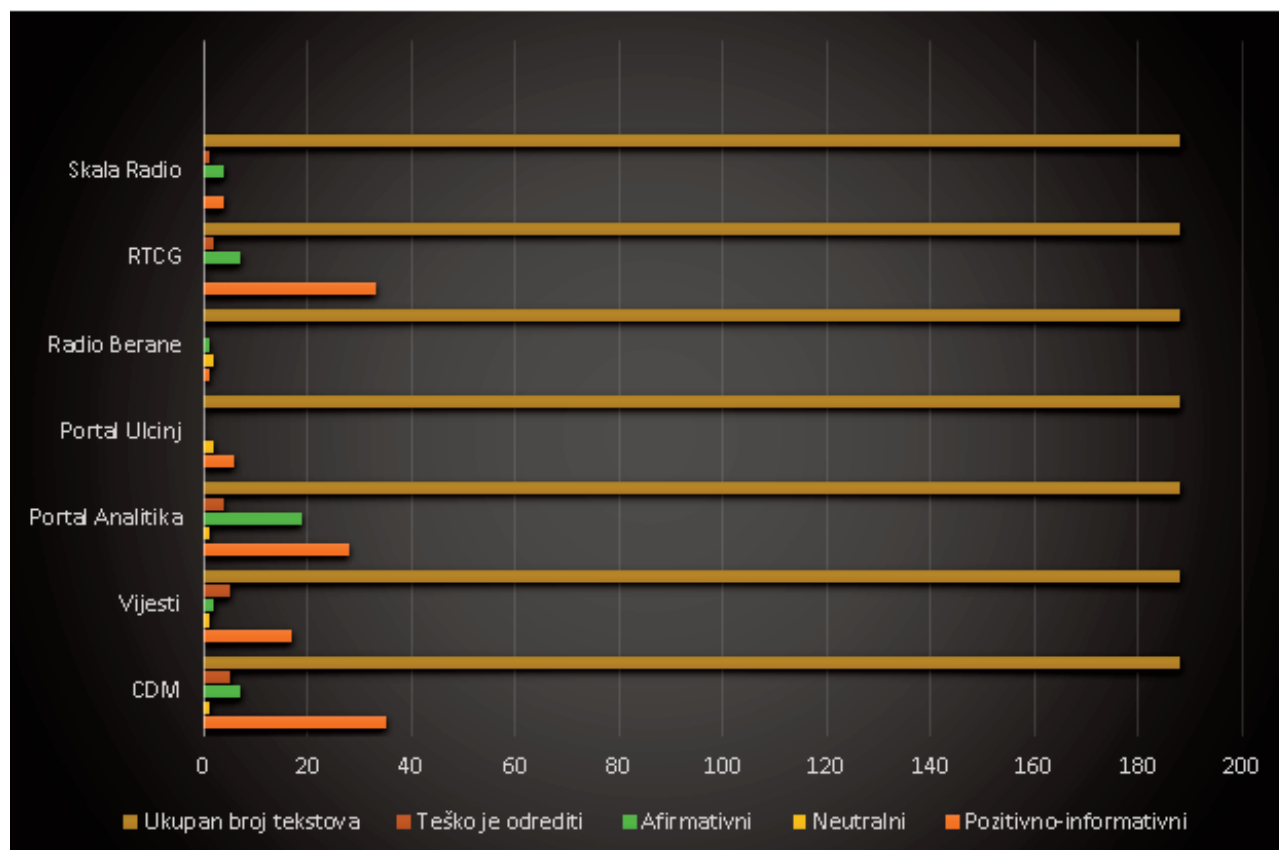
Istraživanje koje sprovedla Građanska alijansa je pokazalo da je portal CDM objavio 48 tekstova, portal Vijesti 25, Portal Analitika 52, portal RTCG 42, Portal Ulcinj osam, Skala Radio devet i Radio Berane četiri teksta čiji je sadržaj tretirao pripadnike ranjivih grupa. Na portalima Rožaje Net, PV informer, Portal Herceg Novi i Fos Media nije bilo tekstova koji su tretirali pripadnike ranjivih grupa u posmatranom periodu.

U tabeli koja slijedi možete vidjeti koliko je koji portal objavio tekstova o kojoj ranjivoj grupi.

	RTCG	Vijesti	CDM	Portal Ulcinj	Portal Analitika	PV Informer	Skala Radio	Radio Berane
Migranti	0	0	0	0	0	0	0	0
LGBTQ	11	4	8	0	4		0	0
Romi	1	3	5	0	0	0	0	1
Žene	10	2	11	6	8	0	3	0
Jevreji	0	0	1	0	0	0	0	0
Osobe sa invaliditetom (OSI)	4	5	5	0	3		0	0
Muslimani	0	0	0	0	0		0	0
Bošnjaci	4	2	5		0	0	0	1
Albanci	3	0	0	2	5	0	0	0
Srbi	4	4	2	0	14	0	1	2
Crnogorci	3	4	10	0	12	0	0	3
Hrvati	4	1	1	0	0	0	0	2

Građanska alijansa je i pratila ton tekstova koji su odnosili na pripadnike ranjivih grupa. Ton teksta smo podijelili na pozitivno-informativni, afirmativni, neutralni, negativni i u kategoriju „teško je odrediti“ gdje smo svrstavali tekstove čiji ton nije bio jasan.

Na **Grafikonu 2** se može vidjeti ton tekstova po medijima koje smo pratili.

Grafikon 2. Ton tekstova

Grafikon 2 daje prikaz tona tekstova na praćenim portalima kao i koliko je koji portal objavio negativnih, neutralnih, pozitivno-informativnih, afirmativnih i tekstova iz grupe „teško je odrediti“. Portal CdM je objavio 35 pozitivno-informativnih, sedam afirmativnih, pet iz grupe „teško je odrediti“ i jedan neutralni tekst. Portal Vijesti je imao 17 pozitivno-informativnih, dva afirmativna, pet iz grupe „teško je odrediti“ i jedan neutralni tekst. Na Portalu Ulcinj našla su se dva neutralna i šest pozitivno-informativnih tekstova. Portal Analitika je objavio 28 pozitivno-informativnih, 19 afirmativnih, jedan neutralni i četiri teksta koja spadaju u grupu „teško je odrediti“. Radio Berane je imao po jedan pozitivno-informativni i afirmativni tekst i dva neutralna. Na portalu RTCG je bilo 33 pozitivno-informativnih, sedam afirmativnih i dva iz grupe „teško je odrediti“ teksta. Skala radio je objavio po četiri pozitivno-informativna i afirmativna teksta i jedan tekst se našao u grupi „teško je odrediti“.

Komentari

Građanska alijansa je monitoringom registrovala na praćenim portalima 18 tekstova koji ukupno imaju 23 komentara koja sadrže elemente govora mržnje i netrpeljivosti. Na portalima CDM i Vijesti je bilo po šest komentara koji tretiraju nekog od pripadnika ranjivih grupa, na Portalu Analitika osam i na portalu RTCG tri komentara.

Tabela koja slijedi daje prikaz prema kome su bili upućeni komentari i na kom portalu.

	CDM	Vijesti	Portal Analitika	RTCG
Srbi	4	0	6	0
LGBTQ	2	2	0	2
Hrvati	0	2	0	0
Muslimani	0	1	0	0
Crnogorci	0	1	1	0
Žene	0	0	1	0
Bošnjaci	0	0	0	1

Građanska alijansa je svjesna činjenice da je teško iskontrolisati veliki broj komentara na Facebook stranicama praćenih portala, i zato svaki negativni komentar koji uoči prijavi i pošalje dopis uredniku portala da se ti komentari uklone sa objava.

Jedan od primjera komentara koji u sebi sadrže govor mržnje i netrpeljivosti je i komentar koji je ostavljen na Portalu Analitika¹, ispod teksta „Jedino si im dobar ako nijesi Srbin“, komentar pročitajte u nastavku.

„Mirko_neregistrovani

12.10.2021. 18:04

"Vi glupane nijeste Srbi vi ste posrbice.Pravi Srbi koji su stručnjaci ,ne bih imao protiv ništa da čine čitavu Vladu.Vi ste čisti izdajnici i otvoreno radite protiv crnogorske države.Sami po sebi ste primitivni neobrazovani i nesposobni."

Svi komentari koji su negativni ili sadrže govor mržnje, izražavaju lični stav čitalaca portala i odnose se na nekog od pripadnika ranjivih grupa u koje spadaju: osobe sa invaliditetom, žene, migranti, pripadnici LGBRQ zajednice, Romi i drugi manjinski narodi.

Još jedan primjer komentara je i komentar koji je ostavljen ispod teksta „Predstavnicu dijas-pore: Vjerska obilježja da budu isključivo na zemljištu istih“, na portalu Vijesti², a glasi:

¹ <https://www.portalanalitika.me/clanak/jedino-si-im-dobar-ako-nijesi-srbin>

² <https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/572365/predstavnicu-dijas-pore-vjerska-obiljezja-da-budu-iskljucivo-na-zemljistu-istih>

„Brda

25-10-2021 08:23h

"Smetaju vam krstovi? Recite to ovim Amerikancima, posto vam je u nazivu prijateljstvo. Da vidimo sta ce vam reci. Ali isto im recite i to da vi smatrate da nema Boga do Alaha :) I da vas se oslobodimo napokon. Da vas proslijede u Gvantanamo."“

IV ZAKLJUČCI I PREPORUKE

U periodu od 01.10. do 31.10.2021. Građanska alijansa je monitoringom obuhvatila 188 tekstova, koji su na direktan ili indirektan način tretirali pripadnike ranjivih grupa. Monitoringom je potvrđena praksa objavljivanja malog broja tekstova o pripadnicima ranjivih grupa, posebno kada se uzme u obzir da se na mjesečnom nivou na praćenim portalima objavi na hiljade tekstova, a od toga, konkretno za mjesec oktobar je bilo samo 188 tekstova koji su bavili pitanjem pripadnika ranjivih grupa.

Takođe, monitoringom je utvrđeno da se određeni pripadnici ranjivih grupa više tretiraju ukoliko u mjesecu za koji se vrši monitoring postoji neki bitan datum za određene pripadnike ranjivih grupa.

Analizom obrađenih tekstova, utvrđeno je da je 137 tekstova direktno tretiralo nekog od pripadnika ranjivih grupa, dok je u 50 tekstova tretman pripadnika ranjivih grupa bio indirektan.

Daljom analizom tekstova, registrovali smo 23 komentara koja sadrže elemente govora mržnje i netrpeljivosti, a odnose se na nekog od pripadnika ranjivih grupa. Negativni komentari su registrovani na portalima CDM, Vijesti, RTCG i na Portalu Analitika. Komentari su prijavljeni urednicima uz molbu da ih uklone u zakonskom okviru predviđenom za to.

Pohvalna je činjenica da je od 188 obrađenih tekstova u mjesecu oktobru, da su čak 124 bila pozitivno-informativnog tona, za razliku od prethodnog mjeseca septembra kada je od analiziranih 194 teksta, pozitivno-informativno bilo 80 tekstova.

Uloga medija je veoma velika i veoma važna u društvu, tako da bi veći broj objavljenih tekstova o pripadnicima ranjivih grupa doprinio smanjivanju etničke distance, diskriminacije kao i unapređenju položaja pripadnika ranjivih grupa.

Pozivamo medije da daju svoj doprinos u borbi protiv etničke distance i diskriminacije koja je veoma izražena prema pripadnicima ranjivih grupa, tako što će u svom radu objavljivati više pozitivno-informativnih i afirmativnih tekstova.